

та законом; свобода договору; свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; судовий захист цивільного права та інтересу; справедливість, добросовісність та розумність. Окрім цього, принципи пронизують практично всі норми цивільного законодавства, які мають відповідати означеним принципам [3, с. 480].

Відповідно до сучасного розуміння принципу законності при здійсненні цивільних прав можна дійти висновку, що він практично ототожнюється з морально-етичними вимогами, з принципом добросовісності учасників цивільних правовідносин. Слід зазначити, що законність здійснення прав і виконання обов'язків передбачає його підпорядкованість правилам ділової (професійної) етики й моральних принципів суспільства.

Дієвість цінностей права, в тому числі і цивільного, перевіряється практикою. Якщо вони не стають орієнтиром для суб'єктів правовідносин, нівелюються ними, це означає, що в подібному суспільстві втілені у принципах цінності такими не є, а закріплені в нормативних актах засади залишаються декларацією. Зараз Українська держава перебуває на межі катастрофи. Бідність переважної більшості населення знецінює, стирає навіть найбільші цінності, такі як життя, замінюючи їх псевдоцінностями. В сучасних умовах необхідно змінити відношення до принципів цивільного права, оскільки вони складають основу галузі цивільного права, а їх дотримання слугує мірилом правового характеру держави, ефективності всієї діяльності з регулювання суспільних відносин, які складають предмет цивільного права, захисту прав та законних інтересів суб'єктів цивільного обігу [5, с. 129-134].

Серед моральних засад цивільного законодавства особливе місце належить справедливості, яка є визначальною у визнанні за правом загальнолюдських вимірів і надання праву властивостей регулятора суспільних відносин. Зазвичай категорії «право» та «справедливість» ототожнюють, вважаючи їх взаємопов'язаними. Моральність і справедливість права – необхідний мінімум його змісту як регулятора суспільних відносин, адже «мораль встановлює більш високі вимоги до поведінки особи, а її засоби є більш тонкими, тому глибше проникають у пласт людських взаємин» [6, с. 672].

Отже, звертаючи увагу на викладений матеріал, можна дійти висновку, що принципи цивільного права у нашій країні повинні стати нормою на рівні з іншими нормами, які регулюють конкретні відносини. Основою для принципів, їх правильного розуміння та застосування повинна в першу чергу виступати мораль. Саме моральність забезпечує добровільне виконання приписів правових норм. Основну увагу потрібно приділити правовим засадам та їх реалізації не тільки на законодавчому рівні, а і на суспільному. Необхідним процесом у дослідженні принципів цивільного права є приділення цій проблемі постійної уваги. І також ця проблема повинна бути узгоджена не тільки з правовими ідеями, а і з мораллю.

1. Мала енциклопедія теорії держави і права / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2010. 366 с.

2. Теория государства и права: курс лекций / под ред. М.Н. Марченко. К., 2008.

3. Цивільне право України: підручник: у 2-х т. / Борисова В.І. (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової. К.: Юрінком Інгер, 2004. Т. 1. 480 с.

5. Бондаренко Н.Л. Принципы гражданского права и их роль в нормотворческой и правоприменительной деятельности // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 22 (61). 2009. № 1. С. 129-134.

6. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: академ. курс: підручник. К.: ВД «Дакор», 2013. 672 с.

Круглова Ольга Олександрівна
доцент кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Татаренко Валерій Анатолійович
заступник начальника
Шевченківського РВ у м. Дніпрі
ГУДМС України в Дніпропетровській області

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ЩО ПОЗБАВЛЕНІ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Актуальність даної теми полягає у тому, що в останній період значно збільшилась кількість дітей, які позбавлені батьківського піклування та потребують офіційного влаштування, оскільки законодавство в Україні акцентує на даній проблемі значну увагу та розро-

бляє удосконалення ряду заходів стосовно даної категорії дітей. Сирітство є індивідуальним явищем, тому для влаштування дітей-сиріт та таких, що позбавлено батьківського піклування, має бути окремий індивідуалізований підхід.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», *статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування*, – це визначене відповідно до законодавства становище дитини, яке надає їй право на повне державне забезпечення і отримання передбачених законодавством пільг та яке підтверджується комплектом документів, що засвідчують обставини, через які дитина не має батьківського піклування [1].

У ст. 52 Конституції України зазначено, що утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу [2].

Якщо підходити до кожної ситуації дитини індивідуально, то в законодавстві вже чітко розподілені форми надання таким дітям можливостей влаштування в суспільстві. Сімейне законодавство передбачає такі форми: усиновлення; встановлення опіки, піклування; передача до прийомної сім'ї, дитячих будинків сімейного типу, до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Потребує детальнішого розвитку законодавство щодо порядку усиновлення братів та сестер. Так, частина 1 ст. 210 Сімейного кодексу України передбачає, що якщо на облік можливого усиновлення перебувають рідні брати та сестри, вони не можуть бути роз'єднані при їх усиновленні [3]. Таким чином, дана диспозиція передбачає собою, так би мовити, «заборону» роз'єднання при усиновленні братів та сестер. На нашу думку, така позиція законодавства є логічною, оскільки, діти можуть зазнати психологічної травми при розлученні один з одним, а також це протирічить нормам етичної та моральної поведінки. Проте існують випадки розлучення дітей при усиновленні.

В цій же частині статті вказано: «за наявності обставин, що мають істотне значення, суд за згодою органу опіки та піклування може постановити рішення про усиновлення когось із них або усиновлення їх різними особами» [3].

До таких обставин відносять такі, що мають істотне значення для усиновлених дітей, наявність згоди органу опіки та піклування чи досягнення дітьми того віку, коли вони можуть висловлювати своє власне бажання.

Для роз'єднання брата, сестри мають бути особливі обставини, які визначає спершу орган опіки та піклування, що дає дозвіл на таке розлучення, а потім суд, який приймає рішення про усиновлення таких дітей. Такі обставини можуть бути різними, але суттєвими, такими, які неможливо не враховувати, і вони мають істотне значення для цих дітей. Тобто залишити дитину без батьківського піклування через те, що діти не бажають розлучатись, не є досить правильним, оскільки так дитина втрачає можливість отримати повноцінну сім'ю.

У судовій практиці бувають випадки, коли при усиновленні з'ясовується, що дитина має братів чи сестер, але з ними не підтримує ніяких стосунків. Зважаючи на висновок органів опіки та піклування про «згоду на роз'єднання дитини» з братами, сестрами, суди приймають рішення про усиновлення. В окремих справах суд бере до уваги згоду братів та сестер на усиновлення.

Саме тому при розлученні братів, сестер мають бути враховані всі варіації та нюанси, оскільки держава має захищати інтереси дитини.

У частині 2 ст. 210 Сімейного кодексу України зазначено, що якщо усиновлення для дитини не є таємним, брат та сестра мають право знати про нове місце її проживання [3].

Це є досить позитивним проявом законотворчого врегулювання відносин, однак не достатнім. Вважаємо, що необхідно закріпити в законодавстві також і те, що якщо при розлученні дітей вони перебувають в такому віці, в якому усвідомлюють необхідність такої дії, то усиновлення не має бути таємним, а діти мають мати змогу підтримувати стосунки.

Таким чином, у законодавстві України існують прогалини щодо влаштування дітей, які потребують батьківського піклування. Вважаємо, що варто зосередити увагу на тих моментах, які дозволяють забезпечити належне забезпечення інтересів рідних братів та сестер, що потребують відповідного влаштування. А для цього в першу чергу слід брати до уваги бажання самої дитини та доцільність роз'єднання в конкретних життєвих обставинах.

1. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> (дата звернення 20.02.2019)

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 20.02.2019)

3. Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2947-14/> (дата звернення 20.02.2019).